

Gentilitatū obseruātiās CXLV

mo preparare. Et per vicos et plateas cantatores et choros ducē presumpserit. Anathe ma sit. Lum autē ceremonie / quibus vulgus assuecit. vix funditus extirpari pōt. Et dis ficile assuecta relinquānt christiani de gentibus ad fidē pueri: huiusmodi consuetudines in melius commutarūt / quo ea que prius superstitiose in idolatriā fiebant: iā in verā pietatē et religi onē fierent. Ut sic solēnitās quidē staret / s; alia intēntione fieret. Vñ hoc mō ritus eccle siastici rident p̄dicis ritibus paganorū. Pri mo amici mutuo placētās mīssitabāt in me moriā Saturni. At nūc mīssitam placen tās in memoriā christi. Scōdo fui sedebāt in mēsa ministrātib; dñis. Hūc scholares stant in stallis canonicorū eis in puluerib; stātib;. Tertio serui circūbāt in oī luxu im pune indulgētia hīta a Saturno. Et pueri licēter discurrūt in octaua innocentū indul gentia hīta: qz in memoriā Rachel ploran tis filios suos id faciūt. Ecce q̄ sapiēter il licita in ocellam religionē commutauerit eccle sia dissimulatiōe piā et bona. Hoc in mul tis fecit ecclesia: sicut de ducit Berson inde direct. cordis / vt p; in festo purificatiōis et alijs / commutauit itaq; hāc gentilitatē in piā intēntionē: vt. s. per ludū pueroz representetur Herodes et qualr Rachel ploraret filios suos / vt sic hoies inducerent ad opūntionē plusq; ad lasciuia / que oīa licita sunt: vt in glo. de vit. et ho. de. Luz decorē domus. Et hoc vix est / si maneāt infra limites bone cō suetu dñis: qd fieret si pueri luderent non p̄sbereri. Sicut infra patebit. Vel saltē in ritus min⁹ impietas / pre se ferētes sub spe qz cū tpe industria p̄latoz et psonaz ecclesiasti caz huiusmodi vanitates funditus extirpari de Scōdo scandalisānt pusilli super / (berēt. bia deri / q; hic pringit. Qd si gentilitati nō cōdescenderet / esto non tñ concessio.) varia tñ vitia perpetrānt / quib; plus supra mo dus scandalisānt. Nōne queso pōpulus iste circuitus sacerdotū et prelatoz sine supbia sit. Qualis oīntatio deus meus: plures vt pompe satisfaciāt debita debiti / accumulāt ppter q̄ certissime anteq; soluant fulminatio nes et censuras ecclesiasticas passos certo sci mus. Videntes hoc laici mox dicūt. Ecce quomō elemosyna superbis. Nōne suffice

ret eis oīs luxus et abundātia in domibus eorū cum inhonesta familia sua? Nōne euz scādalo in circuitu impij cū pompa et luxu ambulānt? An ignorat / quia cū superbie impius incendit pauper contra clericos / fre munt gentes et p̄li meditant inania. Qd quā causam queso? Admirum detestantes luxū talem precipue hoc periculoso tēpore dum pauper inedia morit in platea / et chris tus in angulis. Et incentiuā huiusmodi iudie et emulationis ipsi prebemus. Non sic lux os cooperatores Petrus docuit / dum dice ret. Non vt dñantes in clero / sed vt forma facti gregis.

Tertio quā infidelem dispensationē patri monij Christi pre se ferat hec pompa / vnde scādalisari pusillos oporteat. Ipsi qui ple ben mīssitare audiūt / dicant. Quorū ego vnus sum / qui his aurib; hausi. Audi dis uum Hieronymū ad Damasum Papam et habet. xvi. q. pri. c. fina. dicit em Quis quid hūc clerici pauper est: debent insuper domus eorū esse cōmunes: Cui snie doctos res inuitētes dicunt. Sacerdotes solū dis pensatores bonorū ecclesie non proprietas rios. Alij mag⁹ fauentes clero. Dicūt eos proprietarios / sed ad solā fidelem dispensa tionē / quod in idē redit. Qd dicis dñs sum bonorū meorū. possum dare et dispēlare ad libitū. Quibus? Rñdeo / fateor qz es dñs bonorū eccleie que possides / s; solū ad bonā dispensationē. Querit autē inter dispēlato res: vt fidelis q̄s inueniat. Is profecto qui sibi iuxta cōdecenciā status necaria paupe ribus supflua dispēlat. Tibi nōq; de altiri viuere / nō luxuriari s;. Audi Basilis omea prima. Si fateris ea tibi diuinitus proue nisse. An iniustus est deus res inequaliter diuidens: Cur tu abundas / et ille mēdicat. Nisi vt tu bone dispensationis merita con sequaris. Ille vero patientie brauijs deco retur. Panis est famelici quē tu tenes. Au di tunica quā in condaui p̄seruas. Disca ciati calceus / qui tecū marcescit. Indigen tis argentū quod possides / et habet trāsum priue. xv. q. viij. Ambro. Esurientiū panis est / quē tu detines nudorū indumētum / qd tu recludis Miserorū redemptio est et ab solutio pecuniā quā tu in terram defodis.

Sermo

plurimū dist. c. sicut hi. Nōne nimium esset cōcu-
binā tuam cū filijs tuis victu z amictu/ au-
ro z serico omniqz luxu in domo tua ex ele-
mosyna z p̄monio crucifixi sacrilege sup-
bire. Nū pctm̄ tuū vt Sodoma p̄dicā dū.
Credite fratres: qui sic impie dispensat bo-
na ecclie sacrilegus est/ z grauissime peccat
Judas si ob hoc/ qz bona Christi vxori z fi-
lijs dabat/ qbus lege nature puidere debe-
bat tā grauissime peccat. Quāto graui⁹ hi
qui scortis/ scubinis/ ioculatoribz/ mimis p̄-
fettim hoc grauissimo tpe intanta caritate
annone/ intanta pauperū turba/ qbus beu-
yris nra scater. Super euz larga darez nu-
merati sunt bis mille/ z ducēti pau pes mē-
dicātes: p̄ter hos in hospitali nutriunt plu-
res q̄ quingenti. Sed z ophani inuētiq̄
iam plus quā trecēti numerati sunt. Taceo
de alijs paupibz/ qui i vrbe nra elemosy-
nis sustentant z nutriunt. Horū sunt sup-
flua/ qbus tu supbis z luxuriar̄ hac pom-
pa zc. Ecce quātum scandalifetur pusillus
impia dispensatiōe patrimonij crucifixi.
Quarto scandalizant ob petulantia z leui-
tate cleri. An ne offendat̄ populū in ludis
his scenicis/ leuitatibz/ ineptijs puerilibz/
in verbis scurrilibz/ in cachinnis/ lasciujs
luxu/ ostentatiōe/ vanitate/ in studio p̄pla-
cendi puellis/ ne dicā meretriculis. Ipsi in-
dicet̄/ si saltē malicia nō sitis obcecati. Cū
itaqz seculares plebei vident lumē exempla-
ritat̄ z grauitatis extingui in p̄latis z an-
te signant̄/ yñ accendi debebāt. Nōne scan-
dalizant̄. Sicut paucis ante elapsis annis
contigit. Ubi quidā ex ciuibz nris ele-
gunt quendā Episcopū/ qui in tbiara cum
pluribus sacellanis superpellicijs indutis
per plateas vini z vini i ciuitate circuibāt
z ferentibus imanibus chartas cōglutina-
tas ad instar cantionalij lasciuas cantile-
nas p̄sonabant. Benedicite ep̄o/ confirmā-
te aliosqz actus ep̄ales gestiente/ ac sacella-
no aspergente aqua bñdicta. Hec oia z ser-
centa hoz in ignominia cleri z prelatoz fa-
ciebāt. Dum tpe qua dragesimali p̄fiteren-
tur. Is qui ep̄s fuerat nullibi absolutiōem
obtinere potuit. Tandē ad quendā religio-
sum doctoz/ satis eruditū/ doctū venit/ pe-
tens absolutiōem. Quesiuit p̄fessor/ qd eū

ad hmōi despectuz cleri impulsisset. Rūdit
sub fide z conscia sua quod ob nullā aliam
cām hoc cum p̄plicibus suis attentasset q̄
ob eaz. Tum vidissent vicarios/ officiales
ep̄i z prelatos/ ac totū clerū in rubeis tuni-
cis instar equitū laicoz cum tali pompa se-
gestire equites/ qd solis pueri olim concess-
sum fuerat: tunc cū ipsi equites essent. Se-
eodē die eadē licentia gestire vicarios/ offi-
ciales/ clericos/ prelatos zc. Nec credidisse
tm̄ facin⁹ fuisse. Cū z cleri in ludis coz sce-
nicis ea que christiane religionis sunt in de-
spectū impune trahāt. Sicut dū in habi-
tibus monachoz/ beguttariū/ z alioz lasciu-
uā/ z cachinnū soluant. Audiens motiua
ista z nō alia doctor iste eundē absoluit. sa-
lutaribus tm̄ monit̄/ ne amplius cōsim ille
attentaret/ euz prius plurimū a dhoratus.
Videte fratres/ an ne scādalizat̄ is fuerit.
¶ Dico sexto. Scādalizare primos gra-
uius peccatū est homicidio corporali. Ser-
fon enumerat quattuor peccata grauissima
Inter que vnum est scandalizare proximū.
Nimirū ob satisfactiōem quasi impossibile
vel valde difficile. Teneur em̄ scādalizans
restituere scandalizato omne bonum/ quo
eum priuauit suo scandalo: vt dicunt Do-
cto. in. 4. di. xv. Sed qui publice scandali-
zat/ ignorat quōt z qui scandalifent/ z quā-
tum malum suo scandalo procurauerit.
Quomodo ergo satisfaciēt bis quos igno-
rat. Ne autem perplexus is remaneat z via
penitēdi/ z restitutiōem illi p̄ducat. Con-
sulunt Doctozes qz faciat tantū quantum
possit in via satisfactiōis z tutus erit. Hoc
faciet/ si tanta honestate z grauitate exēpla-
ri vinat corā illis: quāta leuitate z scanda-
lo prius apud eosdē scandalifando eos vis-
terat. Ut sic qui prius eius occasione cade-
bant. Jam eius occasione resurgant. Sed
vbi hec em̄ datio queso/ aut resistētia vnqz
visa est. Immo asueri scurrilitatibus. Se-
nescimus z vltimū diem claudimus in pec-
catis/ in leuitatibus/ z scurrilitatibus pra-
uis. Nōne insuper ania plus est q̄ corpus
Sic z scandalo animā accidens proximū
grauius peccat q̄ manu corpus. Dicis/
Conuetudo fuit a centū annis z amplius
obseruata/ z quodāmodo ad nos delata il-

Scandalizati obla

Gentilitatū obseruantias CXLVI

lam cōseruamus / z cōtinuamus. Non conseruare bonā consuetudinē non est illi: cū vt habent multa iura hincinde. Sed ista est cōsuetudo bona: ergo: Respondeo z dico q̄ verus est bona cōsuetudo est seruāda. Et iterum dico: Quod ista representatio / si manserit in limitibus consuetudinis bone. Sicut p̄mitus obseruata fuit: tolerabilis esset / z non vituperāda. Sed q̄ presens de qua loquimur talis sit omnino negamus. Et que fuit illa inquis? Respondeo: Olim in extirpatione gentiliū obseruationū / si aut prius dixi homines ex gentibus ad fidem cōuersi hos ludos z spectacula spiritualia assumpserūt in quātum sunt representatiua piarū aurium. Ut est adoratio Magorum Decano innocētum: Passio: ascensio Christi: Visio spiritus sancti / z hmoi. Quorū exercitia de se nō sunt illicita / z similiter in spectio eorū. Tales em̄ scdm̄ Innocētū / z Hostien. in ecclesia fieri possunt / si cum honestate fiant. Si em̄ fiunt cum deuotio nemultū animos mouēt: quia scdm̄ P̄bis losophū in Ethicis. Magis mouēt exemplā q̄ verba. Et hoc est / quod dicit glo. in cap. cum decorē de vit. z hone. de. Non tamē hic prohibet representare presepe domini Herodis / Magos / z qualiter Rachel plorabat filios suos zc. Que oia tangunt festiuitates illas zc. De quibz hic fit mentio. Cum talia plus inducāt animū ad cōpunctiōem q̄ ad lasciuā aut voluptatem. Et est sententia sancti Thome. Dixi autē q̄ bonū exercitia de se non sunt illicita / z cum seruet honestas bonam esse consuetudinē z tolerabilem. Nam propter quedā immixta fiunt illicita: vt iam non dicat consuetudo sed abusus. Tunc autē seruetur honestas in vigore bone cōsuetudinis / si fiant a debitis z ad id aptis personis / locis / z temporibus. Honestas loci. ne in loco sacro fiant. Dicit Innocētus tertius extra de vita z hone. de. Cum decorē. Interdū ludī fiunt in ecclesijs theatrales / z non solū ludibrioꝝ spectacula / introducunt in eis monstra laruarū. Verum etiā in aliquibus festiuitatibus diaconi / presbyteri / subdiaconi infanie sue ludibria exercere presumūt. Fratritati tue mādamus / ne per huiusmodi

turpitudinē ecclesie inquinet honestas / prelibatā ludibrioꝝ consuetudinē / vel potius coruptelā curetis a nostris ecclesijs extirpare. Quā enorme facinus sit in loco sacro tempore diuinorū his ludis scenicis diuinum cultū intercipere / qualiter fieri hactenus solitū fuit omnis zelosi christiani noverunt. Quid respondebunt corā altissimorū qui prophanauerūt sic sanctuarium eius: Quid respondebunt tales: quibz domus dei cōmissa est: vt pro ea zelent. Ipsi vero ioculatoriū fieri permittunt. Maior contemptus fieri non posset deo / quā istis laruis intercipere diuina: nedū in choro z sub diuinis: imo sub canone. Non ante z post eleuariōem venerabilis sacramēti multiplicibus iocis / laruis / z leuitatibus. Unde etiā sacerdos missam canens distrabi posset. Nec oculis vidi. Proh pudor vbi presbiteria Episcopi / vbi Decani / vbi zelus domini domini. Hōne hoc officij episcopi / qui prohibitiōibus penalibus ista puenire deberet / z p̄cipue decan? Sed pro honore dei nemo zelat: Quid credis dñs / his vis nec dñi sabaoth cultoribus cū venerit discet. Proculdubio malos male perdet z visneam alijs locabit agricolis / qui fructum reddant tēpore suo. Non ergo dicant: quia cōsuetudo sit / sed magis abusus merito extirpandus. Sed tūc consuetudo tolerabilis esset. Si pueri in ecclesia episcopū representarēt / non autē immiscerent prophana. Et hec dicit honestas loci: vt scilicet non fiat in loco sacro. Honestas persone tūc seruatur. Dum pueri in curru cantilenas suas cantātes ludū pueroꝝ gestirent pueriliter representātes Herodem vt supra. Et ita ante annos triginta obseruātū est. De quo testor eos qui meminerūt. Sed q̄ prelati z canonici se his puerilibus ludis immiscuerint cū tali scandalosa pompa mentis / quā loquit. Sed inde ortus habuit abusus talis. Nam maiores cuiū in custodiā puerulorū / quilibet puero suo adhibuit seruū / sed tamē raro. Hinc alij cupientes placere metriculis preteriti quodā ficto se iunxerūt. Deinde concubine canonicorū complacentes in lasciujs z petulātis honestatis exorsam habētes suggererūt dominis: vt se ne

Sermo

scirent et adiuverent. Et ita eo ventum est: ut senes prelati exultent in rebus puerilibus et mores a ludos assumant puerorum (maledictus puer cetum annorum.) Sicut mulieres superbe et vane quecumque lasciva viderint in ornatu apud meretrices et ipse petunt. Vir autem renuente. Eya inquit ista talia desert quibus impudica et improba sit: Cur non et ego: emulantes honore fororum. Sic in proposito etc. Opportunitas temporis seruanda est si consuetudo bona esse debet. Quod fit ut istis grauissimis temporibus non liceat. Quod si etiam liceret non tamen expediret. Ut quid musica in lucra. Cantas tu prelu tu Euilat pauper e regione pre inedia. Non sic impij non sic membra sumus vnus corporis mystici: spaciatur inuicem necessum est. Dicis si tantum malum istud est: Cur autem culus tuus tale abusum non extirpauit: qui plures alias malas consuetudines Argentinensi in maximis laboribus eliminauit maioris fuisse auctoritatis quam tu sis: Respondeo et dico: Auiculus me plus semel contra istum abusum predicauit: et in tantum: ut olim extirparet ab ecclesia: ne amodo episcopus scholarium iburificaret altare. Et collecta in vesperis loco sacerdotis legeret: quod prius obseruatum fuerat per longos annos. Audiui insuper et ego aliosque fide digni sepius eum querulantem gembundo corde et albis suspensum hunc abusum. Et dicentem. In duratus est cor Pharaonis nullo persuasum dimittet hoc malum: donec dies luctus venerint: dies scilicet famis et pestilentie: ut carissima annone et turbatio pestis populorum a lasciuia terrore auocare ceperit: tunc si zelus predicatoris adfuerit facile extirpabuntur hec vitia. Nunc dicite queso. Nonne dies istius in nos venerunt? Habita igitur oportunitate qua conscientia filere possem etc. Non tacebo: sed euangelisabo euangelium usque ad cor Hierusalem et non timebo.

¶ Dico septimo. Quod si qui incorrigibiles: sed et veritatis osiores futuri sint contra has et relictas veritates latraturi: vel saltem estimaturi: quia nec mihi: nec alicui licuisse contra vitia publica et abusus Cleri in suggestu importune oportune inire zelum in super dei quo id dicere compulsus fui non

secundum scientiam fuisse. Legant sermonem sequentes omni acceptatione dignos diuini et mellissimi Bernardi precipui domus Israel zelatoris: quas habuit in concilio Rheimsensi in presentia Innocentij pape secundi et totius Cleri. In quibus facile ostendunt: quia diuini verbi predicatorum non deceat esse assentatores: sed acrem et zelolum contra vitia populi sanguine exusti redempti inuictorem.

Sermo diuini Bernardi

ad Clerum in consilio Remensi congregatum presente Innocentio papa secundo.

Caue e quod

mibi in iugitur. vis delicti ut docet doctores in mam patres: presertim cum scriptum sit. interroga patres tuos: et annuclabunt tibi. Si precipit mibi Moyses iste: cui

manus graues sunt: cui obediendum est: non solum a me: sed etiam ab omnibus. Et pluresque Moyses hic: moysi omnia fuit vna plebs Israelitica istius autem vniuersa ecclesia. Et pluresque Angelus hic: Cui enim angelum dixit aliquando deus: quecumque ligaueris super terram erunt ligata: et in celis. Secundum officium: dico non secundum meritum: preter deum non est similis ei: nec in celo: nec in terra. hic est Petrus: qui misit se in mare: cum alij discipuli nauigaret ad Iesum: vnusquisque vestrum contentus est nauicula sua: hoc est archiepiscopus tuus: abbatia sua: et prepositura sua: iste autem misit se in omnes archiepiscopos: abbatias: preposituras: hoc mare magnum et spaciosum manibus: illic reptilia. Quorum non est numerus. Et nobis dico fratres mei episcopi: mitemus qualium vos deus: vos estis lux mundi: ego dixi vobis et filij excelsi omnes. Verum tamen hanc boni

Diui Bernhardi ad clerum CXLVII

nes moriemini: et sicut vnus de principibus
 cade. Is vbi sapiens/vbi scriba/vbi conq
 fitor huius seculi? Nonne sicut homines
 morientur? Et nonne sicut vnus de princi
 pibus cadent: vnde cadent vel quoz de las
 tere domini in pfundum inferni: fratres
 duo mala magna restant/ mors videlicet et
 iudicium: dura est enim condicio mortis/ et
 idcirco rarus ea qui velit mori: Sed que
 cura mori cum bectit via vniuerse carnis
 Ego quo ibo a spiritu tuo et q a facie tua
 fugiam: cum dicit Apostolus omnes nos
 representari oportet ante tribunal domini
 vt referat vnusquisq ratione de his q ges
 sit in corpore suo siue bonum siue malum
 fratres aliam sinodu pnuncio vobis / vbi
 dominus deus sedebit in iudicio et ibi om
 nes nos oportet representari: et ibi deus iu
 ste iudicabit orbem terraz / hic includitur
 iniustitia in marsupio / sed iuste iudicabit
 deus in illo iudicio/ et ibi omnes nos opor
 tet representari (nisi forte qd nefas est men
 diar Apostolus) siue sit papa siue Cardis
 nalis/ siue Archiepiscopus/ siue Eps/ siue
 viues tue pauper/ siue doctus siue indo
 ctus: vt referat vnusquisq rationem de his
 que gessit in corpore: siue bonu siue malum
 Et si reddenda est ratio de his q quisq ges
 sit in corpe suo: heu qd fiet de his q quisq
 gessit in corpe Christi q est ecclesia? Eccle
 sia dei vobis pmissa est / et dicimini pasto
 res/ cu sitis raptores. Et paucos habemus
 heu pastores/ multos aut excoicatores. Et
 vtinam sufficeret vobis lana et lac: sititis
 em sanguinem. Quatuor tm in his qui pre
 sunt in ecclesia dei necessaria esse pre omnib
 reoz videlicet vt per hostiu intrent vt in hu
 militate se primeant: avaricia declinent mu
 dicitiam tam corde qua corpore seruare stu
 deant. Sed qd pdest si canonicie eligantur
 (q est per hostiu intrare) et no canonicie vi
 uant? dixit dñs ad duodecim. Nonne ego
 vos duodecim elegi et vn? ex vobis diabo
 lus est: dñe Jesu cuz esset electio illa in ma
 nu tua / et haberes aliquē tradicentem et
 reclamātem tibi/ quare elegisti diabulu epi
 scopu? Cur bone iesu no elegisti iustu et bo
 num et sanctu/ sicut Petrus bonus iustus
 et sanctus fuit? Vel si elegisti diabolu cur

te iactas eligisse? fratres sic facit Iesus bo
 die eligens multos diabolos episcopos.
 Vbi probdolor reperimus Episcopos/
 q post adeptā dignitatē in humilitate se cō
 tineāt. Nempe supbia eis occasio est vt ad
 tātam dignitatē aspirent/ vt in ouile christi
 impudenter irumpāt: cū tamen per Psal
 mūtā dñs dicat. Non habitabit in medio
 domus mee q facit supbiam/ Iesus autez
 in medio est/ no in angulo: vñ ipse in Euā
 gelio: vbi duo vel tres in nomine meo cons
 gregati fuerint/ in medio sum eoz. Et itez
 Iesus autem transiens per medium illorū
 ibat/ et in libro sapientie in medio inquit ec
 clesie aperuit os eius. Et rursus in Euāge
 lio dicit. Stetit Iesus in medio discipulo
 rū suoz: ve mihi dñe Jesu si tecū ero in do
 mo tua et non in medio domus tue. At isti
 no sic/ sunt quidem cū Jesu/ sed non in me
 dio domus eius quia amant et faciunt su
 perbia: parentes suos extollentes / paupes
 negligentes et deprimentes. Male viuūt/ et
 subiectos male viuere volūt. Et idcirco cō
 parantur apostate angelo qui dixit in cor
 de suo: ponam sedem meam ad Aquilonez
 et cetera. Quid est diabolus ad aquilonez
 sedem velle ponere/ nisi superbum quēpiā
 et imp iū. Super suos similes a charitatis
 calore vel sapientie luce alienos: principas
 tum appetere/ vel adeptum teneretalis erat
 Absolon super filios Israhel patri suo res
 bellis/ principatū appetens talis erat Iho
 roboam qui peccauit et peccare fecit filios
 Israhel in vitulis aureis. Tales fuerunt
 scribe et pharisei/ contra quos ait dñs. Ve
 vobis scribe et pharisei qui clauditis regnū
 celoz ante hoies/ vos em no intratis et in
 trocūtes no finitis introire/ porro episcopi
 huius tempis avariciā quomodo declinēt
 Qd sine miserabili gemū dicendū no est
 chri oppbria/ sputa/ flagella/ clauos/ lance
 am/ crucem et mortem: hec omnia in fornac
 ce avaricie pstant et perfligant in acquisitio
 nē turpis questus et precū vniuersitatis su
 is marsupijs includere festinant: hoc solo
 sane a Iuda schariotis differentes. Quod
 ille borum omne emolumentū denarioz nu
 mero ppenfant/ isti veraciori ingluuie lus
 crozum infinitas exigunt pecunia s: bis in

Bb

Sermo
 Sermo diuini
 Sermo diuini
 Sermo diuini

Diui Bernhardi ad clericum CXLVIII

sam potius putabis quā sponse custodē
 yñ pō hāc illis enberare eitimes / rerū af-
 fluentiā / vestitū spendorem / mensarū luxu-
 riam / congarie vasoz argenteoz & aureozū
 nisi de bonis sponsi: inter hec est q̄ illa pau-
 per inops & nuda relinquit / facie miseran-
 da / inculta / hispida & exanguis: ppter hoc
 nō est hoc tempore ornare sponsam sed spo-
 liare / non custodire s̄z perdere nō est defen-
 dere sed erponere: nō est instruere sed p̄sti-
 tuere / nō est pascere gregē dñi sed mactare
 & deuorare / dicente domino de illis: qui de-
 uorant plebem meā vt cibū panis: & iterū /
 qz comederūt Jacob & lacum eius desola-
 uerunt / & in alio p̄beta / peccata populi co-
 medēt / quasi dicat / peccatoz precia exigūt
 & peccantibz sollicitudinē non impendunt.
 Quem dabis mihi de numero episcopoz /
 q̄ nō plus inuigilet subditoz euacuandis
 marsupijs quam vicijs extirpandis / vbi
 est qui fleat irā: vbi q̄ p̄dicet animū pla-
 cabilem dño p̄pterea relinquamus istos / qz
 nō sunt pastores s̄z traditores: & imitemur
 illos qui viuentes in carne / plantauerūt ec-
 clesiam sanguine suo. Et quidem isti fortiti
 sunt ministri locū / sed nō zelum. Succes-
 sores omnes cupiunt esse / imitatores pau-
 ci. Utinam tam vigilēs reperirent ad curā
 q̄ alacres: q̄ alacres currunt ad Lathe-
 dram: vigilarent vtiqz solcite seruantes si-
 bi creditā ecclesiam / iñio vero vigilaret ple-
 metipos / nec s̄nerēt de se dicenti mei &
 p̄tine mei aduersum me appropinquaues-
 rūt & steterūt. Iusta omnino querimonia
 nec ad vllam iustius q̄ ad nostrā referenda
 eratē / parum est nostris pastoribz q̄ non
 seruant nos: nisi & perdant / grauit̄ quip-
 pe diuersi oblivionis somno / ad nullū do-
 minice p̄minationis tonitruū exp̄giscun-
 tur / vt vel suū ipsorū periculū exp̄pauescant
 inde q̄ non parcant suis qui non parcant
 sibi: perimentes pariter & pereuntes. Nūc
 vero dicendū. Episcopi vero & sacerdotes
 huius temporis castitatis sanctimonīā (si-
 ne qua nemo videbit deum) tam in corde
 q̄ in corpore quō student obseruare? Lerte
 dominus dicit in euangelio ad Episcopos
 haud dubium in primitiua ecclesia. Sint
 lumbi vestri precincti. Castitatē a p̄pbans

non tantū sed etiā imperans / attestat etiā
 hanc spiritus sanctus in lege / qui nemini ni-
 si mundis (& precipue a mulieribus)
 panes propositionis edere sinebat: vnde
 & Achimelech Dauid regi de his panibz
 cum militibus sumere cupienti non prius
 concessit quam eos mundos esse a mulieribus
 cognouisset dicēte rege Dauid. Si de
 mulieribus agitur / mūdi sunt abberi & nu-
 dius tertius iā tūc significante spiritus sanc-
 to neminem ad mēsam christi ad illumqz
 panem angeloz debere accedere / nisi puri-
 ficatū mente & corpore / ne quod gratia diui-
 na fidelibz preparauit ad salutem / indigne
 sumentibus ad iudiciū fiat & condemnatis
 onem. Isti autem castitatis insigne quali-
 ter custodiūt: Qui traditi in re pbum sen-
 sum faciunt que non conueniūt. Que enī
 in occulto fiunt ab episcopis turpe est dice-
 re / melius itaqz arbitror sup hoc dūlimu-
 lare & superfedere / q̄ aliqd inde scādaliensē
 innocētes & in experti dicere se d ego cur ves-
 recundoz dicere / quod ipsi non verecundās-
 tur scribere & predicare? dicit aut egregius
 predicator. Sic masculi in masculos turpi-
 tudinem opantes: & mercedem sui erroris
 recipientes fratres / factus sum insipiens
 vos me coegistis.

Bb ij

pro peccatis nostris. Mercenarius est (vt
dicimus) qui videns lupū venientē fugit
Querit ergo q̄ sua sunt nō que Iesu chris-
ti. Alioqui vtiq; non fugeret sed sua / imo
z seipm̄ sup̄inpederet potius q̄ gregē suū
raptorib; exponeret. Multi sunt mercenarij
qui in prosperitate leuiter discerni nō pos-
sunt a bonis pastoribus / habent em̄ mul-
ta cum ipsis om̄nia. Habuerūt nanq; sa-
nam electionē in gressu habent nihilomin⁹
mundam conuersionē in p̄gressu : pacem
ecclesie amant z querunt / vtiliter ac virili-
ter ecclesiasticis implicantur negocijs / nō
recusant grauedinē oneris / sed hoc ideo /
q̄ ambiunt gloriā honoris. Amant enim
primos recubitus in cenis / salutationes in
foco z vocari ab hominib; rabbi. Multo-
res etiā cibant pane lacrimaz / z vino cō-
punctionis potantur / ex recordatione peccā-
torum si cur testatur iunior filius qui in re-
gione longinqua consumpsit omnē substā-
tiam suam viuendo luxuriose. Unde z di-
xit Quāti mercenarij in domo patris mei
abundat panibus? Si panibus abundāt
mercenarij / nunq̄d fame peribūt operarij?
Operarios dico / qui quanto rariores in
terris / tanto chariores in celis habent. De
paucitate eoz conqueritur veritas dicens.
Vestis quidem multa / operarij autē pau-
ci. Vestis vtiq; multa / z sacerdotes mul-
ti / z mercenarij multi / sed operarij pauci.
Pauci plane operarij / z admodū rari in cō-
fusiōnes qui aspicientes in auctore fidei z
consummatore Iesum : quos instruit ver-
bo sancte predicationis nō destruūt exem-
plo prauē operationis / efficacius opere q̄
verbo predicantes. Horandum vero q̄ fi-
lius nō dicit. fac me vnū de mercenarijs tu-
is sed fac me sicut vnū de mercenarijs tuis
vt videlicet ea sibi offerat beneficia quib; il-
li cōicant in presenti inquit Psalmista. Lis-
bauit eos ex adipe frumenti. Quos eos?
Audi q̄d premittit / inimici domini menti-
ti sunt ei. Hi sunt quos cibant ex adipe fru-
menti / z melle satiat. Qui sunt illi merce-
narij / qui licet ad horā credant in tempore
tamen temptationis recedunt. Unde pa-
ret quod amici sunt mundi. Amicus autē
huius mundi inimicus dei cōstituit / itez

querunt que sua sunt nō que Iesu chris-
ti / z nō querunt que illius sunt cum eo nō
sunt. Et qui cum eo non sunt / contra eum
sunt : quia ipse ait / qui non est mecū contra
me est. Et qui contra eum sunt inimici eis
us sunt. Hi per exteriora mentiuntur deo
de interioribus. Cum enim sane predicent
z munde viuant / sanitate loquuntur in
tentionis / vt videlicet deum habeāt in cau-
sa z omnia eorum interiora benedicant no-
mini sancto eius. Cum tunc tamen non de
um sed mundum nō dominum sed seipos
habeant in causa. Mentuntur potius deo
q̄ hominibus / ad cuius contumeliā spes-
tat tanta collatio gratiaz quibus non ho-
norem dei sed hominis honore constat ac-
quiri : nec charitati sed cupiditati deseruiri.
Unde operarij inconfusibilis postulat
non duo tantum / sed tria / quia funiculus
triplez difficile rumpitur. Non enim possit
lat disciplinam z scientiam quas possunt
habere z mercenarij. Sed dicit bonitatem
z disciplinam / z scientiā doce me / que tria
in filijs requiruntur. Quid enim prodest
disciplinam habere in conuersione / scienti-
ā in predicatione / nisi assit bonitas in in-
tentione. Huius scriptum est aut carnis ob-
sequium / aut rationis scientiam sufficere /
sed bona voluntas sufficit sanata ergo vos
luntate : vtilis erit z pretiosa tam castiga-
tio carnis per disciplinam / q̄ illuminatio
rationis per scientiā. Propter supradictas
ergo rationes z alias huiusmodi dicimus
quia in prosperitate mercenarius leuiter di-
scerni non potest a bono pastore / quia dum
pacis arridet securitas / intentionis eius pal-
liatur infirmitas. Nihil occultū quod non
reuelatur. Vasa figuli probat fornax : flans
te vento aduersitatis / statim quod infir-
mum est intentionis : ostendit effectus ope-
rationis. Vidit enim lupum venientem z
fugit. Qui sunt isti lupi? Tyranni / z rap-
tores seculi qui propria temptati concupi-
scentia vel ingenita compulsi maliuolentia
incedunt ecclesias / vastant ouilia chris-
ti / spoliant pupillos z viduas / proscritionē
inducunt pauperibus : deum blasphemāt
in suis operibus. Hi factis rapinis fractis
q̄ ecclesijs / cum gladijs vltionis in eis
Bb iij

Sermo

experitur veniunt vel blandiendo / vel cōmī-
nādo. Fugitq; mercenarius vel amore blā-
dientis / vel timore persequētis. Unde fu-
git? A rectitudine iustitię / a defensione ec-
clesię / a liberatiōe patrię / ab vltiōe pupillo-
rum vel viduarum. Quoz ad cuiusdienda
que possidet imō a quibus possidetur / vide
licet marcupia / bozea / cellaria / non vtiq;
pauperibus reservanda / sed euacuanda fu-
ribus aut ignibus cōsumenda / habet em̄
aliquis intra puinciam tyrannozum posi-
tos parentes suos / z blandit̄ p̄inde mul-
tortens raptoribus / vt parentibus consu-
lat / qui vt pacem habeant / z inter tyrannos
flozeant / affligi sancta permittit̄ eccle-
sia / z iustitia conculcatur. Et quid dicā de
furibus / fures sunt heretici. Hi sunt fures
z latrones qui veniūt in vestimentis ouiu /
intrinsicus autē sunt lupi rapaces: quoz
autem venerūt fures sunt z latrones / fures
latenter nocendo / latrones aperte sciendo
heretici praua dogmata disseminabant in
populo / z perueritate doctrine sue fidem
catholicam obnubilabāt / z inducebāt sim-
plices in errorem. **F**lem̄ in vestrū credo
esse hereticum / omnes creditis in deū trinū
z vnum: quia passus sit z sepultus / qz de-
scendit z ascendit / facit tamen hec fides ca-
tholicum. **H**ac fide vtiq; demones essent
catholici / quia (vt dicit **Jacob**) **C**redūt
z contremiscunt. **V**erum vtiq; catholicuz
facit non fides comunis demonibus z ho-
minibus / sed ea tamē que cōmunis est ho-
minibus z angelicis spiritibus. **Q**ue est
illa? **Q**ue per dilectionem operatur / de q̄
Apostolus dicit / **N**ecq; circūcisio aliquid
valet. **N**ecq; preputium / sed fides que p̄ di-
lectionem operatur: hac fide ipse predictus
erat cum diceret dū tempus habemus ope-
remur bonum ad omnes / maxime autē ad
domesticos fidei non seculi. **H**abetis hanc
fidem? vtiq; / sed hec est fides que vincit
mundum quia hec est victoria que vincit
mundum fides nostra dixerim vos vincere
mundum / aut vinci a mundo. **V**ideo eccle-
sias vestras male tractatas: video quasda;
semirptas / quasdam omnino obrutas: vi-
deo in villis solitudinem / in agris silentiū
z vbiq; exterminium / video in militib;

insolentiam / in hominibus inobediētia /
z in omnibus insipientiam: libenter tamē
sufferis huiusmodi insipientes. **C**ū sitis
ipli forsi tā sapientes. **S**uitinetis em̄ quod
vos in seruitutem redigant / qz deuorent / qz
accipiant / qz sup vos extollantur / qz etiam
in faciem quandoq; vos cedant / aut etiam
reclusos in carcere emungāt argēto. **A**n hec
patimini vt in patientia vestra possideant
aias vestras? **P**atientia em̄ nobis necessa-
ria est / vt voluntatem dei facientes fructū
cū gaudio reportemus. **T**oleratis hec vt
volūtate dei faciatis / nō vtiq; s; vt v̄ra vo-
lūtate p̄riā impleatis / vt carnis v̄re licen-
tius curā gerat̄ vt pueris v̄ris z parentib;
p̄modius p̄uideatis. **E**t villas tyrannoz in
pace eoz inhabitet̄ vtētes nemorib; z agros
colētes. **P**ropter hoc palpatis p̄incipes z
p̄ates tenebrar; baz / tā hoīes q̄ demones
hoīes qz ad velle eoz loq̄mini / ad velle eoz
ligatis z solutis: ipsi sunt semiepi semiar-
chidiaconi / imō vt v̄ez fatear (salua pace
oīm) ipsi sunt supra epos / sup archidia-
nos / supra p̄sbyteros: z vere q̄ potestate ha-
bēt hodie benefici vocant̄. **P**alpat̄ demo-
nes qz facitis eos in vobis similes altissi-
mo ponā inquit sedem meā ad aquilonē /
z similis ero altissimo. **E**t ipse qui est rex
glorie super omne filios supbie / frigore
iniq̄tatis sue congelauit interiora v̄ra. **E**t
vt fortis armatus custodiens atria suā / in
pace obtinet cathedrā volūtatis v̄re in qua
deberet altissim⁹ residere. **I**n terra inq̄t par
hominib;. **Q**uibus magne scientie: mag-
ne nobilitatis / non sed bone voluntatis.
Et vbi pax ibi deus / qz in pace factus est
locus eius. **U**n̄ patet qz sedes ei⁹ bona vo-
luntas est. **Q**ui ḡ nō deū / s; diabolu h; in-
hītantē interiori. **E**t tyrannis atq; raptorib;
bus deseruit exteri⁹ / vincit ne mundū: imō
vict⁹ est a mūdo / victus est a diabolo / vis-
ctus est a carne sua: infixus est in limo p̄fū-
di / z nō est ei substātia vl potētia resurgēdi.
Dñe de⁹ virtutū excita potētia tuā z veni
vt educas nos de lacu miserie / z deluto se-
cis opi manū tuaz porrige dexterā / z duc
de carcere aias n̄ras / vt iā nō obediāt mū-
do / s; p̄fiteant̄ noi tuo. **P**lacabilis est o sup
officialib; tuis / q̄ tibi rōnē reddidit̄ sunt

de oibz tuis. Veni dñe et noli tardare: insa-
nit diabolus insanis hostis humani gñis:
sciens q̄ modicū tps̄ bz. Fidem habemus
s̄ sine operibz mortua est: et nos mortui cū
ipsa: auge nobis fides: vt in vicarijs tuis p̄
dilectionē operes: quatenus ad imperiū eo-
rum mōtes transferant: et de obsessis aīabz
demonēs efferant: vt de ipsis prius eijcian-
tur q̄ cum ipsis proijciant in ignē eternū.
Auge in quā nobis fidē: quia hec est victo-
ria: que vincit mundū: fides n̄ra. **H**ac fide
de sancti vicerūt regna: operati sunt iustitiā
eritūerūt impetū ignis. Effugarūt aciem
gladij: cōualuerūt de infirmitatibus suis:
in partibus n̄ris vbiq̄ ignis: vbiq̄ gladi-
us: **Q**uare nō operamini iustitiā: **Q**uare
nō extinguit̄ ignes: **Q**uare nō effugiat̄
acīē gladij: **Q**uare? **R**atio in p̄mptu est:
q̄ non deo sed hoībuz querit̄ placere. **U**n̄
Paulus. **S**i adhuc hoībuz placere. **C**hri-
sti seruus nō essem. **V**os non cōualeris de
infirmitatibz vestris: sed torpetis de igna-
tia vestra. **N**ec de malefactoribz potestis
facere iustitiā: **Q**uare? q̄a nulla est virtus
fortitudinis vestre: quoniā dissipat domi-
nus ossa eorū: qui hominibus placent. **L**aro
infirma: sed ossa sunt fortia. **D**issipauit ergo
ossa: id est fortitudinē eorum: qui homi-
nibus querit̄ placere. **C**ōfusi sunt quoniā
deus spreuit eos: et vos cōfusi estis in acti-
bus vestris: non honorati: sed onerati digni-
tatibus vestris: quoniā deus spreuit vos.
Spreuit em̄ deus oēs discedentes a iudic-
ijs suis: fide habetis: sed ad opera vos in-
uito: vos maxime qui estis vicarij **C**hristi.
qui estis pastores animaz: qui alios debe-
tis instruere: non destruere. **V**os inquam
maxime: quia soli non potestis perire: qui
perire debetis docendo et operādo: **M**ulti
sunt catholici predicādo: qui heretici sunt
operando: quod heretici faciebant per pra-
ua dogmata: hoc faciunt plures hodie per
mala exempla: seducūt scilicet populum: et
inducūt in errorem: et tanto grauiores sunt
hereticis: quāto preualēt opa verbis. **U**n̄
genitus: qui est in sinu patris: nōne de secre-
to suo prodijt ad publicū vestrum. **N**onne
de celo descendit ad terras: vt predicatiōe
et cōuersatione sua persuaderet hoībuz con-

temptum mundi. **N**onne vos estis vicarij
eius. **N**onne quod p̄dicauit: et vos debetis
predicare: quod d̄suasit: dissuadere: quod
persuasit: persuadere: a **C**hristo dicti estis
christiani: **N**onne ea via: qua **C**hristus ver-
satus est. **E**t vos vicarij eius debetis con-
uersari: **I**ta plane: nisi forte doctiores eo-
fueritis vel sanctiores. **D**icite ergo **A**rchie-
diaconi: dicite presbyteri. **D**icant etiā pon-
tis tantus ornatus: in cibis tam superfluo-
sus apparatus: **E**scā ventri: et venter dicit̄:
deus autē et hunc et has destruet. **M**ultus
erat nitor vestri: et delicatus ciborum appa-
ratus: apud illū diuitem euangelicum: qui
induebat purpura et **S**yllo: et epulabatur
quotidie splendide. **M**ortuus tamē est: et se-
pultus in inferno. **O** dirum et execrabile et
horrendū sepulchrum: vbi est fletus et stris-
dor dentium: vbi sunt aque nitium: vbi p̄mis
qui non morit̄: vbi ignis qui non extingui-
tur. **H**oc sepulchrū diuitem: sed sinus **A**b-
rabe pauperem **L**azarū excepit. **Q**uis sa-
piens et custodiet hec: **V**ir insipiens nō co-
gnosceret: et stultus non intelliget hec: **Q**uis
obscuro laicoz auidis clericis querit̄ tpalia
et ineptius vtiq̄ acquisit̄. **E**um tantū fastū
videant laici in su pellectili clericoz. **N**onne
per eos potius inuitant̄ ad mundū diligen-
dum q̄ negligēdum: **M**edice cura et ipm̄:
Si mundū predicās cōtēnendū: cōtēne-
tu prius: et ad ipm̄ efficacius alios inuita-
bis. **D**a voci tue vocē virtutis: cōsonet vi-
ta p̄bis: et statim erit in ore tuo viuus et ef-
ficax sermo dei: et penetrabilior omni gla-
dio ancipiti. **N**on sic profecto est: sed sicut
p̄lis: sic et sacerdos: sic laicus: sic et clericus
Uterq̄ cupit: vterq̄ diligit mundū: et ea q̄
in mōdo sunt: laicus tñ cū labore: s̄ clericus si-
ne labore volūt possiderē totū mundū. **C**ōi-
care volūt cupiditati et superfluitati hoimz
sed nō labori. **P**eccare volūt: sed nō flagel-
lari cū hoībuz: vñ timēdū est qd̄ flagellent̄
cū demonibz. **Q**uōo seculares nō expēderēt
substantiā suā viuēdo luxuriose: et in p̄nā
sacerdotū: quomō nō intēderēt vanitatibz
et lenocinijs hui⁹ seculi: quomodo non es-
sent insolētes et elati: cum tantū fastum: tan-
tam insolentiā videant clericozum: **N**onne
in presentia eorum irreuerenter abutimur
Bb iij

Sermo

elemosynis pauperum: de patrimonio crucis Christi non facitis codices in ecclesijs: sed pascitis pellices in thalamis vestris: im pinguatis carnes / adornatis equos / fale rantes pectora / et capita deaurando. Et ve re in capitulis omnium platearum dispersi sunt lapides sanctuarij. Platee late sunt / et lata est via: que ducit ad mortem: lapides sanctuarij / id est sacerdotes: sunt in capitibus / id est in introitu laterum viarum. Do cent enim populos per prava exempla, ingre di vias latas / que ducunt ad mortem / et de mergunt in profundum inferni. Dolor capitis in membra redundat. Capita populi sunt sacerdotes. **D**ñe caput languidum / et omne cor merens: languet prelati ecclesie in cupiditatibus suis: Quia ergo languor est in capitibus / meror oboritur in cordibus. **L**oz da sunt ecclesie viri religiosi / qui honorem suum intelligentes / non respiciunt in vanitates et insanas falsas / nec comparant iumentis insipientibus / nec similes fiunt illis. qui plorantes plorant in nocte huius aduersitatis / vbi apud prelatos ecclesie inualefcit cupiditas / et charitas refrigescit. et merito clamat ecclesia sancta hodie. **E**cce in pace amaritudo mea amarissima. **M**ulta est hodie et longegrauior / quam credi possit persecutio sancte ecclesie: et talis incumbit / qualis a principio non fuit. **M**ultis modis persecutus est eam diabolus: sed nunquam grauius quam hodie: quia nunquam fuit maior perditio christi anorum. **N**ec liberior aut securior transgressio diuino: quam preceptorum. **E**ccliam incipientem persecutus est per Tyrannos: proficentem persecutus est per hereticos: iam le tam et florentem persequitur per motus illicitos. **T**ria sunt in anima / ratio / voluntas / sensibilitas. rationis est iudicium / voluntatis desiderium / caro debet obsequium. **L**ar nam ergo cruciavit in martyribus: rationem perturbavit in simplicibus: sed voluntatem hodie deprauat generaliter in omnibus. **F**uit ergo amaritudo ecclesie. amara quidem in persecutione tyrannorum / sed amarior in versutia hereticorum: sed amarissima hodie per prauitatem desideriorum: **V**e qui dicunt pacem et non est pax. **P**acem habet ecclesia apud extraneos / sed filij nequam filij scelerati seculi

ant in ea / qui propriam matrem euiscerant: ve se pariant in honorem. **P**acem vbiq; habet exteriorum / sed interiorum in paucis habet. quia vbiq; / aut fere vbiq; iudicio rationis non consentit voluntas. sed captiuam eam ducit in lege peccati: quia et si ratio sana sit in iudicio voluntas tamen praua est in desiderio: in qua nimirum residet diabolus similis altissimo: vt supra diximus. **E**uigilate iusti / abijcite diabolum / et sedem dei expurgate: quia iustitia et iudicium correctio iustis eius. **E**xigentibus iniquitatibus vestris egressus est de templo suo. **R**educite eum ad templum sanctum suum. **T**emplum enim dei sanctum est / quod estis vos. **A**nima iusti sedis et templum dei est / dominus in templo suo facit mirabilia / et prebet oracula: veniat ad templum suum dominator / quem queritis: quomodo possitis dominari desiderijs carnalibus. et diabolicis resistere tentationibus. **V**eniat et Angelus testamenti quem vos vultis / qui annunciet vobis suam voluntatem / et confirmet promissam hereditatem. **I**nducant eum in templum suum parentes eius: pater videlicet et mater / et fratres eius. **Q**ui sunt illi? **R**espondeat ipse. **Q**uicumque fecerit voluntatem patris mei / qui in celis est: ipse meus pater et mater / et frater / et soror est. **P**ater generando per verbum predicationis: vt dicit **A**postolus / ego per euangelium in Christo vos genui: **M**ater pariendo per exemplum sancte conuersationis. **F**rater et soror / castro diligendo in amore fraternitatis. **I**n parentes estis vos aut esse debetis. **S**tatuit vos populus mediatores inter se et deum / et vobis loquat deus et vos ad illum. **I**deo dant vobis elemosynas / et primitias suas: vt vestris precibus et meritis propiciet eis deus / et introducant ad illum: sed cum que vobis redditis offensum: quasi alijs redditis placatum: **N**on est munda coram deo oratio vestra. **Q**uerite ergo vos parentes Iesu Christi: qui adducunt eum ad vos / et inducant in templum suum: **Q**uerite eos qui voluntatem dei ex corde faciunt / qui contempserunt vitam mundam / qui castigant corpus suum / et in seruitute redigunt: non vt hominibus / sed vt deo placeant. **N**on solum recipere / sed diuidere scitis elemosynam: facite et vos vobis amicos.

Pauli Bernhardi

Non solum recipere / sed diuidere scitis elemosynam: facite et vos vobis amicos.

de mōna iniquitat. Non solū loquimī
ni/ sed z operamini bonū ad oēs. Et vt dī
cit Apōstolus: beneficentīe z cōmunionis
nolite obliuīci: q̄a talibus hostijs p̄meret
deus. Inducat̄ proinde Iesum in templū
suū per iustitiā: z perducant per iudiciū.
Aperite ei portas iustitię: alioquin non in
grediet̄ ad vos. Diligite iustitiā/ qui iudi
catis terram. Vestrū est facere iudiciū:
quia senatores estis orbis terrarū. Diligi
te ergo iustitiā/ z recte iudicate filij hoīm.
Quid dubitatis? Apprehendite discipli
nam/ z contineatis vos a prauis operibus
vestris: iustitiā habendo ac faciendo: quia
qui continens est iustitię apprehendet illā
z obuiabit illi/ quasi mater honorificata.
Sine iustitiā non solū respublica. sed nec
parua domus subsistere potest. Quareti
metis principes z potestates tenebrarū ha
rum. Quare vos illis subijcitis? Vultis
exaltari in terra: vultis exaltari in gentibus
Apprehendite z facite iustitiā: apprehendi
te vosmetipsos continēdo/ facite/ humiles
z pauperes iustificando/ z profecto iniusti
tiam exaltabimini. Dicit enī Psalmista: z
iniustitia tua exaltabunt. Qui? Beatus
scilicet populus/ qui scit iubilationem. In
iubililo diuersę voces consonant. Sciunt er
go iubilationē: qui sciunt pacem gentibus
dare/ z liberare populū dei: z vnitatē popu
lorū seruare in vinculo pacis. Hi tales do
minō in tenebris huius mundi aberrā
bunt: sed in lumie vultus tui ambulabūt:
non in sua facie: sed in tuo noīe exultabunt
nō in Tyrannoz amicitia. sed in tua iusti
tia exaltabunt. Timeatis conculcari a leoni
bus/ si iustitiā timueritis? Daniel in lacu
leonū clamat. z non nocuerūt mihi. Qua
re? Quia iustitiā coram deo inuenta est in
me: Iustitiā plena est dextera tua. per dex
teram spiritualia/ per sinistrā accipiunt̄ tem
poralia: longitudo dierū in dextera eius: in
sinistra autem diuitie z gloria. In iudicio
ad sinistrā eius erunt hedi: quibus dat in
hoc seculo gloriā/ z diuitias: ad dexteram
autē agni: quibus preparata est longitudo
dierū. Nolite litire munera in sinistra eius
quia qui desiderant eius sinistrā in hoc se
culo/ collocabunt̄ ad sinistram eius in iudi

cio. adberete dextere eius: vt in iudicio ad
dexterā eius sedecatis super sedes iudicanti
um: z in presenti nō propria virtute: sed vir
tute dextere eius. superborū z sublimiū col
la premat̄: quia dextera dei fecit virtutem:
Vultis tamē de manu eius accipere dupli
cia: id est spiritualia z temporalia? Primū
querite regnū dei/ z iustitiā eius/ quod est
dextere z hec omnia abijcientur vobis que
sunt sinistre. Primū querite regnum dei:
vt in interioribus vestris habitet z regnet
deus. Deinde iustitiā eius: vt legem ex
ore vestro requirat z assumat populus: z ex
tanta gratia meritorum retribuetur vobis
gloria premiorum/ quam nec oculus vidit.
Et preter hec adijcient̄ vobis hec temporal
lia: quia gloria z diuitie in domo eius. Lu
ius ei? Haud dubiū qui iuste gnatiois:
de qua premissum est: gnatio rectoz bene
dicetur: benedicta in predestinatiōe: benedi
citur in iustificatiōe: benedict̄ in glorifica
tione: benedictio dñi sup caput iusti: quia
misericordia dñi ab eterno: per predestinati
onem/ z in eternū per glorificatiōem. Facite
ergo iustitiā: non tamē pro vestro arbitrio/
sz iactante iudicio: quia iustitiā z iudiciū cor
rectio sedis eius. Si tamē faceretis iudici
um: nec aliqd haberetis dominū. iudices
tantū esletis non iustificatores: z ideo iusti
tiam facere nō possētis: propter hoc qui de
dit vobis iudiciū/ dedit z dñm: vt predixit
Propheta. Iudicabūt nationes z domina
bunt̄ populis. Duplex est dominū prela
toz: habent enī clauēs ecclesie: quibus clau
dunt/ z nemo aperit. aperiant z nemo clau
dit. habent z regalia: quia dñi sunt urbium
z oppidorū. Nec solū episcopatus/ sed z con
sulatus habent: vt merito eis dicat̄: Quid
vltra debui facere: z non feci: sed quod da
rum est illis in adiutorium factum est illis
in scandalum.